

МИТ, СОЦИЈАЛИЗАЦИЈА И ДЕМИТОЛОГИЗАЦИЈА

Сажетак: У овом раду аутор настоји да анализира међусобан однос митова као вредности, процеса социјализације и пројекта демитологизације. Први део бави се антрополошким појмом мита и његовим културним функцијама, док се у другом указује на идеолошки карактер пројекта демитологизације. Сложеност процеса социјализације, у који бивају укључене како формалне, тако и неформалне друштвене структуре, представља озбиљну препреку пројекту демитологизације.

Кључне речи: антропологија, демитологизација, идеологија, култура, мит, социјализација.

У науци, као и у другим областима друштвеног живота, постоје теме које су модерне, тј. које су „у моди“ (енг. *fashion*). Ово се догађа у временима у којима носиоци друштвене моћи имају велики утицај на људе који се баве друштвеним наукама (неко би чак рекао да је то редовна појава, а не изузетак) и када им намећу теме које су за одређену политику важне, али и корисне. Тада се велики број научника окреће управо тим „задатим“ темама, али и „прихватљивим“ одговорима и објашњењима, који такође бивају „задати“ – у сфери идеологије, која је тесно повезана са интересима, ништа не сме бити препуштено случају. Ти и такви научници престају да буду научници и постају идеолози, а заузврат бивају добро плаћени и награђени разноврсним привилегијама: њихови пројекти бивају финансирани, они су готово сваки дан присутни у медијима, њихова процена друштвених догађања бива призната као меродавна, „експертска“ и „научна“.

Управо је данас таква ситуација са темом митова и демитологизације, посебно када је реч о националним митовима. Вероватно тренутно на Балкану нема „озлоглашенијег“ појма од појма мита, јер су, наводно, митови „криви“ за малтене све што се догађало на нашим просторима током деведесетих година прошлог века. Митови су, тврди се, послужили као средство за манипулацију масама од стране „рђавих“ елита, што је за резултат имало крваве

сукобе у којима су погинуле или расељене стотине хиљада људи, уз страховита разарања. Једини начин, каже се даље, да се слични сукоби у будућности избегну јесте демитологизација: ако су митови и били примерени некадашњим временима у којима је кључну улогу имала религија, данас им, у свету рационалне политике и економије, никако нема места. Резултат процеса демитологизације требао би да буде „превођење“ балканских народа у воде „нормалне“ политике којој су на првом месту слобода, демократија мир и економски напредак.

Карактеристичним можемо сматрати став Данијела Сервера (Daniel Server), потпредседника за операције мира и стабилности на Институту за мир (САД), чија запажања и коментаре често преноси велики број медија у Србији. Наиме, у новинском чланку чији наслов већ сам много говори („Истеривање последњих балканских духова“),¹ Сервер констатује да су ратови из 1990-их завршили интервенцијама НАТО у Босни (1995) и на Косову (1999). Међутим, тиме проблем није до краја решен, јер је „Србија заменила насилни национализам ненасилним национализмом када је Слободан Милошевић био збачен“. Док су, очигледно, Срби још увек под јаким утицајем митова, „САД и Европска Унија посвећене су демократској транзицији и интеграцији читавог Балкана у НАТО и на крају у ЕУ“. Како би превладала „визија“ САД и ЕУ, а која би донела трајан мир у регион „који је непрекидно увлачио велике силе у сукоб“, не треба зазирати ни од употребе „снажне силе“.

Свеприсутност и широка прихваћеност оваквих одговора на питања о односу митова и сукоба на западном Балкану не може бити узета као доказ ваљаности тих одговора. Прихватањем једног оваквог објашњења као „неспорног“ наука би издала саму себе јер би се сложила са оним што, тобоже, „сви знају“ и одбила да иде иза појавног, да трага за латентним. Стога сматрамо неопходним да изложимо основне црте једног (антрополошког) приступа миту, који нипошто није нов нити непознат и чија скрајнутост и занемареност, могуће је, стоји у директној (обрнуто пропорционалној) вези са његовом аналитичком снагом.

АНТРОПОЛОШКИ ПОЈАМ МИТА

Зашто су нам уопште потребне теорије о миту? Зар мит није само „празна прича“, „шарена лажа“ којом су се тешили древни народи и

¹ Чланак је из дневног листа „Данас“ на свом званичном Интернет сајту 2008. године пренела Нова српска политичка мисао (www.nspm.rs).

којом се данас залуђују масе? Коен објашњава да се сама реч „мит“ у свакодневном језику готово увек користи у свом пежоративном значењу, према којем су митови погрешна веровања којих се људи држе противно свим доказима. Мит је ту синоним за грешку или заблуду, за погрешан закључак, за „бабску причу“. Оваква употреба речи „мит“ имплицира да онај који верује у мит јесте наиван човек који живи у некаквом свом „савршеном свету“, који, јасно, не постоји; уколико није реч о наивном човеку, тада се сигурно ради о примитивном човеку, „дивљаку“. Митови, међутим, нису грешке. Они се редовно тичу објеката и догађаја који никако ни нису могли постојати или се догодити, што значи да не постоји начин да се њихова истинитост тестира на научан начин. Митови нису грешке и због једног другог разлога: њихова истина, за оне их прихватају, бива вечно сачувана (Cohen, 1969: 337).

Коен разликује чак седам главних теорија о миту: ту је најпре она која мит сматра обликом објашњења које се појављује у извесној фази развоја људског друштва и културе; даље, она која мит третира као облик симболичког става који нема објашњавајућу функцију, него функцију експресије као циља по себи (митопоетика као особен тип мисли); следи виђење мита као израза човекове подсвести; теорија која наглашава функцију мита у креирању и одржавању друштвене солидарности и кохезије; она која наглашава његову функцију легитимисања друштвених институција и обичаја (друштвених пракси); теорија која посматра мит као вид симболичког става о друштвеној структури, повезаног са ритуалом; напоследку, ту је и структуралистичка теорија о миту (исто, 338).²

Према Коену, теорија о миту Бронислава Малиновског (Bronislaw Malinowski, 1884-1942) оставила је најдубљи траг у антропологији.

Малиновски под културом подразумева *оруђе* (инструмент) које човек користи како би, у датој околини, успешно задовољио своје (биолошке и психолошке) потребе. Култура обухвата како објекте, тако и начине понашања и може се рашчланити на бројне аспекте као што су васпитање, друштвене контрола, економија, систем знања, веровања, моралност, уметност. Сви делови културе имају неку функцију и узајамно су повезани у целину.³

² Види општирније у: Шљукић, С. (2008), стр. 187-189.

³ Види општирније у: Малиновски, Б. (1970).

Какво је место и функција митова у култури схваћеној као функционална целина? Укључујући се у расправе о миту,⁴ Малиновски критикује школу митологије природе, тада присутну највише у Немачкој. Према припадницима ове школе, примитивни човек се доста интересује за природне појаве и то је његово интересовање углавном теоријског и песничког карактера. Покушавајући да их протумачи, он ствара симболе и персонификује их. Дакле, сваки мит као своју суштину има неку природну појаву. Школа митологије природе, сматра Малиновски, „игнорише културну функцију мита“ и приписује примитивном човеку интересовања која он, у ствари, нема. Он се у својој критици позива на сопствено истраживачко искуство: „На основу личних проучавања живих митова, која сам вршио међу примитивним људима, рекао бих да је чисто уметничко или научно интересовање примитивног човека за природу врло ограничено; у његовим идејама и причама има мало места за симболизам; и мит, у ствари, није нека јалова рапсодија, нити бесциљно изливање узалудних маштарија, него вредна, врло значајна културна снага“ (Малиновски, 1971: 91).⁵

Следеће гледишта са којим се Малиновски не слаже јесте оно према којем је света прича истинит историјски опис прошлости. У овој теорији о миту има нешто истине, јер и историја и природна средина остављају дубок траг на култури, па тако и на мит. Међутим, ово становиште прави исту грешку као и оно претходно, приписујући примитивном човеку „научни импулс“ и сводећи мит на хронику. Иако је тачно да се примитивни човек у извесној мери интересује и за прошлост и за природу, он је превасходно окренут својим практичним занимањима, током чијег обављања мора да савладава велики број тешкоћа. Зато је читава његова митологија моћно средство које он користи како би сам себи помогао.

Грешка коју чине многе теорије о миту проистиче из начина његовог проучавања. Наиме, оно је пречесто ограничено на проучавање текстова, без икаквог познавања друштвене организације, морала и обичаја. Да би се разумео значај мита у животу примитивног човека, било је потребно изаћи из „затворене радне собе теоретичара на отворени зрак антрополошког поља“, тј. упознати се са његовим животом „из прве руке“. У томе је предност антрополога: он није

---

⁴ Теорија о миту коју је дао Малиновски овде је изложена према: Малиновски, Б. (1971), стр. 88-128

⁵ Нагласио С.Ш.

ограничен на „остатке културе, сломљене таблице, потамнеле текстове или фрагментарне записе“ (исто, 93).

Из ове, рекли бисмо привилеговане перспективе, антрополог бива кадар да сагледа да *мит није само прича, него стварност* која се доживљава, жива стварност за коју се верује да се некада давно догодила и која и данас утиче на људску судбину. Мит се прича да би се задовољиле религијске потребе и морални захтеви, да би се учврстили постојећи друштвени односи, да би се испунили практични захтеви: „(...) мит врши једну неопходну функцију: он изражава, појачава и озаконљује веровање; он чува и намеће морал; он гарантује делотворност ритуала и садржи практична упутства. Тако је *мит нужни састојак људске цивилизације*; то није нека жалова прича, већ вредна активна сила; то није интелектуално објашњење или уметничка уобразиља, већ прагматичка повеља примитивне вере и моралне мудрости“ (исто, 94).⁶ Како би своју тезу о миту као „*нужном састојку људске цивилизације*“ поткрепио, Малиновски упоређује улогу мита у животу примитивног човека са улогом библијских прича о постанку света, о паду, о спасењу. На исти начин као и мит у животу примитивног племена, хришћанске свете приче живе у ритуалу и моралу данашњих хришћана, управљајући њиховим понашањем.

Историјски приступ миту показује нам да он не може да буде „*трезвена непристрасна историја*“, јер се увек ствара за неку прилику, како би обављао неку функцију, нпр. величања неке друштвене групе и оправдавања тешког друштвеног стања. Као опис искомске стварности, мит пружа ретроспективни узор моралних вредности и друштвеног поретка. Функција коју мит врши је, према Малиновском, функција *sui generis*, коју он, ојачавајући традицију и истичући њену важност, врши како би се обезбедио континуитет културе.

Један од основних ставова теорије о миту Малиновског је да је мит „(...) неопходни саставни део свих култура (...) он се стално обнавља. Свака историјска промена ствара своју митологију која је, међутим, само индиректно повезана са историјском чињеницом“ (исто, 126-127).⁷ Другим речима, мит бива увек изнова произвођен, пре свега зато што врши функције неопходне сваком друштву и свакој култури:

⁶ Нагласио С.Ш.

⁷ Малиновски посебно подвлачи да антропологија не треба да буде само проучавање начина живота примитивног човека из угла наше културе, већ и проучавање наше сопствене културе из перспективе позајмљене од човека каменог доба. Овакав поглед на нас саме „из даљине“ омогућиће нам да боље разумемо сопствене институције, веровања и обичаје.

религија захтева постојање чуда, разликама у друштвеном статусу је потребан преседан, морална морају бити потврђена. Све до појаве овакве тврдње, антрополози су веровали да што је једно друштво „научније“, више је кадро да препозна сопствене митове и да, сходно томе, престане да у њих верује. У својој основи, ово је Контово (Comte) гледиште (Gotesky, 1952: 523). Тако је Малиновски, усудили бисмо се рећи, први из темеља „пољуљао“ *модерни мит о друштву без митова*, што је било могуће једино кроз наглашавање незаобилазне друштвене функције мита. Пошто се развојем науке не губи потреба за културном творевином која задовољава друштвене функције о којима говори Малиновски, онда нема нити може бити друштва без митова. Он је признавао да са развојем науке сфера мита бива мања, посебно када се ради о митовима везаним за магију. Међутим, с обзиром на своју друштвену функцију, мит задржава велики значај у цивилизованом свету, тесно повезан са религијом (Bidney, 1950: 16-17, 19).

Мит је питање веровања. То што нека особа нешто сматра митом (присетимо се да у свакодневном језику реч „мит“ редовно има негативну конотацију), може бити само израз његовог неверовања, а не нужно и објективна истина, као што и његова субјективна „истина“ објективно може бити мит. Мит се мења кроз историју и од друштва до друштва: оно што је за једну генерацију и/или друштво чврсто веровање, за другу/друго може постати мит. За пример могу послужити митови Старе Грчке, који су у доба антике били тесно испреплетени са религијом и ритуалом и представљали делатну друштвену снагу, да би за каснија времена постали само лепе, надахнуте приче о боговима и херојима (исто, 23-24). Такође, један исти мит може бити у различитим временима различито интерпретиран, тј. може се појавити у више варијанти, а све зависно од интереса и потреба друштва које се стално мења. Више друштва, с обзиром на сличне друштвене околности које у њима владају и на географску и културну блискост, може делити један исти мит и сматрати га искључиво својим.

Са своје стране, наука рађа секуларне митове. У савременој, такозваној „научној култури“, делатни могу бити митови о расној супериорности, као и о расном и националном карактеру. Митови су, у ствари, најмоћнији када неко претпоставља да их уопште нема. Иако се мит мења са развојем културе, он не нестаје са развојем научне мисли. Свака епоха има сопствене, карактеристичне митове (исто, 25-26). Друштво креира митове не осврћући се на научне критеријуме, него искључиво имајући у виду сопствене интересе и потребе (Gotesky,

1952: 530-531). Другим речима, мит бива прихваћен не због своје научне заснованости (јер то не може ни бити), већ због своје друштвене корисности. Развој рационалне мисли у виду науке није елиминисао друштвене потребе које је, чини се, једино мит способан да задовољи на ефикасан начин.

СУШТИНА ДЕМИТОЛОГИЗАЦИЈЕ

Међу модерним митовима истакнуто место припада националним митовима. Они су нераскидив део културно-симболичког комплекса који творе национални идентитет. Путем митова, свака нација одговара на више неизбежних питања о самој себи: Када смо настали (мит о временском пореклу)? Одакле смо дошли (мит о месту и сеоби)? Ко је наш заједнички предак и оснивач (мит о прецима)? Како смо се ослободили и постали славни (мит о „златном добу“)? Како смо пропали (мит о паду)? Како да обновимо „златно доба“ (мит о регенерацији)? Која је наша мисија (мит о „изабраном“ народу)?⁸

Уколико имамо на уму друштвене функције мита о којима смо говорили у претходном поглављу, не представља изненађење то што у временима друштвених сукоба (посебно ратова) митови бивају реактивирани и наглашени (често у веома претераној форми). Управо пред сукобе, за време сукоба и непосредно после њих свако друштво има врло изражене потребе за друштвеном кохезијом, солидарношћу, очувањем идентитета и легитимисањем институција и друштвених пракси. Те потребе, између осталог, задовољавају национални митови. У ратна времена митови понекад просто „подивљају“, узимајући до тада неслућене размере друштвеног утицаја и неочекиване (чак и сасвим невероватне) облике. Њихова очигледна несагласност са чињеницама врло често од митова одбија интелектуалце. Великом броју њих прихватање тих и таквих митова изгледа као нека врста издаје разума; при томе их збуњује њихова делотворност код великог дела припадника одређеног друштва.

Пошто мит сматрамо универзалном друштвеном појавом и пошто смо констатовали да се улога (посебно националних) митова у друштву појачава када дође до сукоба, јасно је да сви актери у неком сукобу морају имати своје митове, а не само неки. Ниједно друштво, ниједна нација, ниједна политика не могу бити унапред „амнестирани“ од истраживања митова који у њима делују.

⁸ Види опширније у: Smith (1999), стр. 62-68, 125, 127, 130-135.

Зашто бисмо у неком сукобу (рату) сматрали да једна страна има митове, а друга нема? С обзиром на негативну конотацију мита у свакодневном језику, али и у језику политике, као и на његову „ненаучност“ (која је, узгред буди речено, део његовог одређења), прозивање политичког супарника (или непријатеља) за употребу митова бива средство његовог денунцирања у очима јавности којој се неко обраћа. Захтев за демитологизацијом политике „другог“ показује се као захтев да се противник одрекне сопствених митова (а тиме и сопственог идентитета и свега другог што митови подржавају) и тако, практично, у културном смислу „разоружа“ како би се лакше савладао. Пошто друштво без митова не може да функционише, уз демитологизацију одмах се и нуде и други, „подобни“ митови – друштвени „вакуум“ без митова једноставно није могућ. Стога закључујемо да је прича о неопходности демитологизације део самог сукоба, или пак наставак сукоба, у оба случаја у сфери културе, са намером да се разоре културни ресурси противника.

Демитологизација, дакле, јесте нека врста идеолошког пројекта, никако научног, јер пренебрегава научни појам мита и поставља двоструко „треба да“: прво, тражи „разоткривање“ националних митова и одрицање од њих и то само од одређених нација; друго, уместо „компромитованих“ митова нуди друге, које и не сматра митовима, већ „свима добро познатим“ чињеницама и „саморазумљивим истинама“.

ДЕМИТОЛОГИЗАЦИЈА И СОЦИЈАЛИЗАЦИЈА

С обзиром да је за функционалност (делатност) митова потребно да они буду широко прихваћени, на овом месту долазимо до процеса социјализације, под којим подразумевамо „(...) сложен процес социјалне интеграције појединца у различите контексте друштвене стварности (...) континуиран процес животног трајања који се остварује у свакодневној пракси, а током којег и путем којег појединац, интернализујући социокултурне садржаје које му његово окружење преноси, формира властити идентитет и постаје делатни члан друштва“ (Социолошки речник, 2007: Социјализација). Тек путем механизма социјализације, чија је суштина у усвајању вредности и норми, митови као вредности, укључујући ту и националне митове, бивају усвојени од стране појединаца (ту посебно имамо у виду нове генерације), тј. у њих се почиње веровати, те тако они постају делатни и обављају своје друштвене функције.

Зато не треба да чуди што се идеолошки пројекат демитологизације окреће, између осталог, ка социјализацији. Успех овог пројекта умногоме зависи од способности да се у очима надоласећих генерација, које пролазе кроз интензиван процес социјализације, национални митови или „денунцирају“ или да буду из тог процеса једноставно изостављени. Карактеристична је изјава коју је 1997. године на округлом столу Универзитета у Тибингену дао директор славистичког семинара др Ролф-Дитер Клиге (Rolf-Dieter Kluge), а који мисли да би требало „(...) српској деци забранити у школама учење српске националне епске поезије“ (Петровић, 2002: 64).

Типично идеолошки, др Клиге поставља захтев да се, практично, српска национална епска поезија избаци из школских програма.⁹ Зашто баш ова поезија, није тешко докучити. Клиге је, као слависта, очигледно био добро упознат са кључном формом изражавања доброг дела српских националних митова, поготово оних за српски национални идентитет вероватно најзначајнијих, косовских.¹⁰ Пошто су, према широко прихваћеној претпоставци, српски национални митови „најкривљи“ за балканске сукобе деведесетих година прошлог века, потребно је, према његовом мишљењу, спречити српску децу да се њима „трују“ у школи, јер би таква „затрованост“ у будућности представљала перманентну опасност за избијање нових сукоба.

Клиге не говори шта би заменило „штетно“ деловање српских националних митова, јер се и оно што се као замена нуди просто подразумева и, наравно, нипошто не сматра митом. За одговор на ово питање, а оно се нужно поставља јер, како смо већ истакли, некакав „вакуум“ у смислу одсуства митова није могућ, вратићемо се у почетку овог рада наведеној изјави Данијела Сервера, који каже да су, за разлику од балканских држава (посебно Србије), САД и Еу окренуте „демократској транзицији и трајном миру“ и да у спровођењу својих циљева имају право да примене и „снажну силу“. Заиста, ако се ствар постави тако да је потребно бирати између „ирационалног митоманства“ које води крвавим сукобима и страдањима сваке врсте са једне и слободе, демократије, мира и економског напретка са друге стране, онда је избор изгледа сасвим лак, али постаје врло тешко, чак немогуће, објаснити чињеницу да милиони људи могу да верују у

⁹ Не можемо а да не приметимо да овако „ревносни“ у својој борби против српског национализма нису били ни југословенских комунисти у време када су били владајућа (и једина) партија.

¹⁰ О односу косовских митова (посебно о варијанти мита о „изабраном“ народу) и српског националног идентитета види опшриније у Шљукић (2009), стр. 135-141.

„бесмислене измишљотине“ и да са том вером чак крећу у рат, уместо да изаберу слободу, демократију, мир и економско благостање. Проблем се продубљује када се испостави да је демократија итекако (споља) контролисана, када се слобода претвори у нову врсту једноумља, када постане очигледно да се мир састоји у испуњавању ратних циљева победника, а да је економски просперитет варљив и праћен готово потпуном (спољном) контролом домаће економије.

„Замена“ коју нуди Сервер заправо је само једна од варијанти врло старог мита о моралној „изабраности“ Запада, који је, углавном у својој секуларизованој форми, представљао и представља главни културни ресурс западних нација у њиховом ангажовању у балканским ратовима последње деценије двадесетог века и у продужењу тих сукоба у другим облицима у првим годинама овог века. Морална „изабраност“ Запада да „шири цивилизацију, демократију, људска права, економски просперитет итд“ међу другим, незападним народима, ако треба и силом, „исијава“ не само из многобројних изјава политичара из САД и ЕУ, већ и из радова многих мислилаца, укључујући ту, на пример, чак и Томаса Мора и Џона Стјуарта Мила.¹¹

Српски национални мит о Србима као „небеском народу“ и мит о моралној „изабраности“ Запада заправо имају много сличности: у оба случаја је реч о варијантама мита о „изабраном“ народу; порекло оба мита је религијско (хришћанско); оба мита су стара, дубоко укоренења и уткана у колективну свест – не ради се о површним „фантазијама“ које креирају медији (иако улогу друштвених елита и медија није могуће занемарити).

Управо нам ова последња карактеристика објашњава како то да митови поражене нације (српке), иако у повлачењу, суочени са огромног друштвеном моћи која стоји иза мита о моралној „изабраности“ Запада, ипак упорно опстају. Семјуел П. Хантингтон (Samuel P. Huntington), позивајући се на Шпенглера и Тојнбија, упозорава на „распрострањену и парохилалну надменост да је европска цивилизација Запада данас универзална светска цивилизација“ (Хантингтон, 2000: 59). „Културу Давоса“, како он назива скуп вредности у које верује око хиљаду пословних људи, банкара, владиних службеника, интелектуалаца и новинара који се сваке године срећу на Светском економском форуму у Давосу у Швајцарској, изван Запада дели свега 1% светског становништва, што је нипошто не чини универзалном културом.

¹¹ О миту о моралној „изабраности“ Запада види општирије у Шљукић (2009), стр. 142-150.

Ширење западних потрошачких образаца и популарне културе такође не ствара универзалну цивилизацију, јер представља ширење површних културних елемената који не мењају основну културу цивилизације-примаоца; сем ако се не сматра да се „позападњачење“ састоји у прихватању пенушавих течности, мушчавих жудњи и масне хране (исто, 62-63). Митови, који припадају дубљим слојевима културе, део су колективне свести која се не мења тако лако, док истовремено представљају елемент без којег се не може. Како то каже Е. Смит, нема културе без колективног памћења и традиције, нити културних идентитета и заједница без сопствених специфичних симболичких кодова (Smith, 1999: 261).

У процесу социјализације митови се преносе разним каналима, нипошто само формалним. Ово није разумео Клиге, који, упркос томе што је показао да зна „у ком грму лежи зец“, мисли да се српски национални митови преносе и шире претежно путем формалног образовања. Ова грешка, типична за многе западне посматраче балканских збивања, последица је потцењивања митова и њиховог виђења искључиво као манипулативног средства које се у употребу ставља путем масовног школовања. Тиме се открива још једно противречје идеолошког пројекта демитологизације: са једне стране, митовима се приписује велика моћ јер се они сматрају „кривим“ за сукобе, док се са друге они потцењују и сматрају пуким илузијама. Јасно је да су овде, осим снаге и значаја самих митова, потцењене и друге друге друштвене институције које имају функцију социјализације; у нашем случају реч је, пре свих, о породици и цркви. Социјализација је веома сложен процес, несводљив на само једну своју димензију и у њега су укључене и оне друштвене структуре које су врло отпорне на спољни притисак и у које се тешко продире – та њена одлика омогућава митовима да наставе да постоје и у веома неповољном институционалном и медијском окружењу, кочећи на тај начин идеолошки пројекат демитологизације.

ЛИТЕРАТУРА

- Bidney, D. (1950), "The Concept of Myth and the Problem of Psychocultural Evolution", *American Anthropologist*, New Series, Vol. 52, No. 1.
- Gotesky, R. (1952), "The Nature of Myth and Society", *American Anthropologist*, New Series, Vol. 54, No. 4.
- Cohen, P.S. (1969), "Theories of Myth", *Man*, Vol. 4, No. 3.
- Малиновски, Б. (1970), *Научна теорија културе*, Вук Караџић, Београд.
- Малиновски, Б. (1971). *Мит, наука и религија*, Просвета, Београд.
- Петровић З. Пироћанац (2002), *Избрисати српски вирус*, Чигоја штампа, Београд.
- Smith, A.D. (1999), *Myths and Memories of the Nation*, Oxford University Press Inc, New York.
- Социолошки речник* (2007), прир. Мимица А. и Богдановић М, Завод за уџбенике, Београд.
- Хантингтон, С. (2000), *Сукоб цивилизација*, ЦИД и Романов, Подгорица и Бања Лука.
- Шљукић, С. (2008), „Митови и сукоби на западном Балкану – један антрополошки приступ“, *Myths and Stereotypes of the Nationalism and Communism in Ex Yugoslavia*, Institute for Historical Justice and Reconciliation – Salzburg, Centar za istoriju, demokratiju i pomirenje – Novi Sad i Grafomarketing – Novi Sad.
- Шљукић, С. (2009), „Културни ресурси и сукоб: Косово између историје и морала“, у: Гавриловић Д, Деспотовић Љ, Перица В. и Шљукић С, *Митови национализма и демократија*, Центар за историју, демократију и помирење – Нови Сад, Факултет за европске правно-политичке студије – Сремска Каменица и Графомаркетинг – Нови Сад.

Srdjan Šljukic
Faculty of Philosophy
Novi Sad

MYTH, SOCIALIZATION AND DEMYTHOLOGIZATION

Summary: *In this paper the author tries to analyze the relations among myths as values, process of socialization and the project of demythologization. The first part deals with the anthropological notion of myth and its cultural functions, whilst the second underlines the ideological character of the project of demythologization. The complexity of process of socialization, which includes both formal and informal social structures, represents a serious obstacle to the project of demythologization.*

Key words: *anthropology, culture, demythologization, ideology, myth, socialization.*